

Tutkija liikkeessä

Sarjassa tutustutaan aikuiskasvatuksen ajankohtaisiin tutkijoihin, tutkimuksiin ja tapahtumiin.

Katja Vähäsantanen

- tutkijatohtori Jyväskylän yliopiston kasvatustieteiden laitoksella
- Aikuiskasvatuksen Tutkimusseuran (ATS) johtokunnan jäsen
- Aikuiskasvatuksen tutkijatapaamisen 2016 koordinaatioryhmän jäsen
- vapaa-ajalla hiihtää, tanssii ja lenkkeilee Jyväsjärven rantaraitilla
- intohimoina matkustelu ja Desigual-merkin mekot

Haastattelu:

Jenni Pätäri
tiedottaja

Aikuiskasvatuksen Tutkimusseuran (ATS)

Kuva: Martti Minkkinen

Miten päädyit alalle?

”Pääaineeni oli kasvatustiede ja varsinkin opintojen alkumetreillä kiinnostuksenkohteeni olivat muualla. Aikuiskasvatus tuli mukaan opintoihin, kun aloin ymmärtää aikuiskasvatustieteen ajankohtaisuuden ja merkityksen yhteiskunnassa ja työelämässä. Pro gradu -tutkielmastani lähtien olenkin keskittynyt tutkimustyössäni aikuiskasvatukseen.

Olen ollut yliopistossa töissä kymmenisen vuotta. Kasvatustieteen tohtoriksi väittelin 2013. Ennen yliopistouraa toimin koulutussuunnittelijana. Vaihtelua ja iloa tutkimuspainotteiseen tuovat opetus sekä gradujen ja väitöskirjojen ohjaus.”

Mitä tutkit?

”Olen kiinnostunut erityisesti ammatillisesta toimijuudesta, identiteetistä ja työssä oppimisesta. Väitöskirjani käsitteli opettajien toimijuutta ja identiteettiä

ammattillisen koulutuksen muutoksessa. Teemoja olen käsitellyt erityisesti tutkimushankkeissani Anneli Eteläpellon, Päivi Hökän ja Susanna Palonien kanssa.

Viimeaikoina kehitystyömme on kohdistunut koulutus- ja terveydenhuoltoalojen organisaatioihin.

Tovi sitten päättyneen tutkimus- ja kehittämishankkeemme tarkoituksena oli luoda ohjelma ammatillisen toimijuuden ja työssä oppimisen vahvistamiseksi muuttuvassa työelämässä.

Jos työorganisaatioiden kestävää kehittymistä halutaan tukea, huomio tulee strategioiden käytäntöjen ja rakenteiden lisäksi kiinnittää myös työntekijöihin, heidän ammatti-identiteettiin ja mahdollisuuksiin vaikuttaa. Uusimman tutkimushankkeemme ytimessä ovat erityisesti tunteet – niin työssä kuin työssä oppimisessä.”

Mitkä teoriat innostavat sinua tutkijana?

”Viime aikoina tutkimustani ovat inspiroineet muun muassa Mari Kiran ajatukset identiteeteistä työssä sekä työntekijöiden ja työorganisaatioiden voimavarojen hyödyntämisestä ja kehittämisestä kestävällä tavalla.

Työssä oppimiseen ja toimijuuteen liittyvän teoreettikkona nostan esiin Stephen Billetin, joka toimi myös toisena väitöskirjani ohjaajana. Pisimpään matkassani on pysynyt Douwe Beijaardin katsausartikkeli opettajien identiteeteistä. Sen inspiroimana kirjoitin aikoinaan väitöskirjani tutkimussuunnitelman ja se löytyy lähteenä myös viimeisimmästä artikkelistani.”

Mikä on aikuiskasvatuksen merkitys nyt ja tulevaisuudessa?

”Alan toimijat ovat avainasemassa kehittämässä mielekästä (työ)elämää sekä koulutusjärjestelmiä kestävällä ja yksilöt huomioivalla tavalla. Työsarkaa riittää myös maahanmuuttajien kotouttamisessa ja kouluttamisessa sekä SOTE-uudistuksessa.

Aikuiskasvatus on elinikäisen oppimisen ytimeksi. Alan toimijat ovatkin oleellisessa asemassa myös ikääntyvien ihmisten toimintakyvyn tukemisessa sekä mielekkään vanhuuden rakentamisessa esimerkiksi vapaan sivistystyön puitteissa.

Samalla kun aikuiskasvatus on yhteiskunnassamme läpileikkaava ala ja tiede, on sen identiteetti melko hajanainen ja jopa näkymätön. Olemme joka puolella, mutta keitä me olemme, mihin me uskomme ja mikä on missiomme?

Vaikka lempibändini Apulanta laulaa ”*viisaus ei asu meissä*”, ajattelen että aikuiskasvatuksen kontekstissa viisaus ja toimijuus asuvat enemmän juuri *meissä* kuin esimerkiksi yksittäisissä toimijoissa. Ehkä meidän pitäisikin nousta tutkijan ja kehittäjien kammioistamme näkyvämmiin yhteen sekä vahvistua aktiivisina toimijoina ja vaikuttajina yhdessä.”

Mikä sinua liikuttaa tällä hetkellä?

”Helmikuussa kasvatustieteen laitoksellamme Jyväskylän Ruusupuistossa järjestettävä Aikuiskasvatuksen tutkijataapaaminen on pitänyt minut kiireisenä. Tutkijataapaamisen teema, tunteet, on herättänyt kiinnostusta.

Viime aikoina on tuotu esille, että esimerkiksi Nokian menestystarina olisi voinut jatkua, jos or-

ganisaatioissa olisi osattu tunnistaa ja johtaa jaettuina tunnetiloja.

Toivomme tapahtuman innostavan runsaasti alan tutkijoita, opiskelijoita ja asiantuntijoita. Haluamme tarjota areenan paitsi yhdessä ololle, innostuneille ja kriittisille keskusteluille sekä tutkimustulosten esittämiseksi, myös uusien ideoiden kehittelylle aikuisten oppimisen ja luovuuden tukemiseksi. Toivomme tapahtuman tarjoavan tilan pohtia yhdessä tunteiden merkitystä aikuiskasvatuksessa ja esimerkiksi millaista johtajuutta tarvitaan nyky-yhteiskunnassa.

Terveiset Aikuiskasvatuksen lukijoille

”Kannustan lukijoita pohtimaan aikuiskasvatuksen alan identiteettiä. Jyväskylän yliopiston opettajan-koulutuslaitoksen johtajisto mukailen heidän ilmaantuneen kysymyksen: mikä meitä estää olemasta vieläkin vahvempia ja vaikuttavampia toimijoita tulevaisuudessa sekä millä keinoin voisimme vahvistaa alamme tulevaisuutta?”

VALIKOIDUT JULKAISUT

- Collin, K., Paloniemi, S. & Vähäsantanen, K. (2015). Multiple forms of professional agency for (non) crafting of work practices in hospital organization. *Nordic Journal of Working Life Studies*, 5(3), 63–83.
- Eteläpelto, A., Vähäsantanen, K., Hökkä, P. & Paloniemi, S. (2014). Miten käsitteellistää ammatillista toimijuutta työssä? *Aikuiskasvatus*, 34(2), 202–214.
- Hökkä, P., Paloniemi, S., Vähäsantanen, K., Herranen, S., Manninen, M. & Eteläpelto, A. (toim.). (2014). *Ammatillisen toimijuuden ja työssä oppimisen vahvistaminen – Luovia voimavaroja työhön!* Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Hökkä, P. & Vähäsantanen, K. (2014). Agency-centred coupling - a better way to manage an educational organization? *International Journal of Leadership in Education. Theory and Practice*, 17(2), 131–153.
- Vähäsantanen, K. (2015). Professional agency in the stream of change: Understanding educational change and teachers' professional identities. *Teaching and Teacher Education*, 47, 1–12.
- Vähäsantanen, K. & Eteläpelto, A. (2015). Professional agency, identity, and emotions while leaving one's work organization. *Professions and Professionalism*, 5(3). <https://journals.hioa.no/index.php/pp>